

HANI RAPORU

Diyarbakır'ın Hani ilçesinde 23 Nisan 2003 tarihinde, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarında Hani Atatürk İlköğretim Okulu öğretmeni Güneş KOÇALI'ye laf attıkları iddiasıyla gözaltına alınan 14 ve 15 yaşlarında iki çocuğun dövüldükleri, dövme sonucu birinin bayıldığı, hücrede bulunan insan dışkısının yüzlerine sürüldükleri, sokakta ibret olsun diye teşhir edildikleri, ellerine kelepçe takıldıkları, ifadelerinin kolluk kuvvetlerince alındıkları ve hücre şartlarının gayri insani olduğu yönündeki iddiaların basında yer alması ve Komisyonumuza intikal ettirilmesi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından iddiaları incelemek üzere Adıyaman Milletvekili Ahmet Faruk ÜNSAL, Kırşehir Milletvekili Hüseyin BAYINDIR ve Komisyon Uzman Yardımcısı İzzet EROĞLU'dan oluşan bir Heyetin bölgeye gönderilmesine karar verilmiştir. Heyet, 16 Temmuz 2003 tarihinde Ankara'dan saat 10:00 da hareket eden uçakla Diyarbakır'a varmış ve akabinde valilik tarafından tahsis edilen araçla Hani'ye intikal etmiştir.

Kaymakam Erkan BULGAN'la Görüşme:

Hani Kaymakamı Erkan BULGAN 13.30 da makamında ziyaret edildi. Olayla ilgili olarak ilçe kaymakamı özetle şunları söyledi:

"Olay 23 Nisanda oldu. Çocukların suça meyilli olmaları ve sorunlu olmalarından dolayı, velilerinin istemeleri ve savcının talimatıyla gözaltına alınarak bir gün nezarethanede kaldılar ve ertesi gün Cumhuriyet Savcılığına çıkarılarak ifadeleri Cumhuriyet Savcısı Zafer KILINÇ tarafından alındı ve serbest bırakıldılar. Çocukların yüzlerine dışkı sürülmesi gibi bir olayın olması mümkün değildir, çünkü çocuklar doktor kontrolünü müteakip ailelerine teslim edildiler. Ailelerinin çocukları teslim almaları sırasında herhangi bir şikayetleri olmamıştır. Böyle bir olay olsaydı bile haberimiz olurdu. Çünkü iddia edilen olay çok tahrik edicidir ve ilçede infiale yol açardı. Vatandaşlar kamu görevlilerini rahatlıkla şikayet edebilmektedirler. İlçede kamu görevlileri yaygın bir şekilde ilgili mercilere şikayet edilebilmektedirler. Hatta bu şikayetler bazen kamu görevlilerini baskı altında tutmak için dahi olabilmektedir. Olay 2 veya 3 Haziran tarihlerinde basına yansımıştır. Yani yaklaşık iddia edilen olayın üzerinden 40 gün geçtikten sonra basına intikal etmiştir. Böylesi bir olayın 40 gün duyulmadan gizlenmesi mümkün değildir. Ayrıca basına yansıyana kadar da herhangi bir şikayetin yapılmamış düşündürücüdür. Olayla ilgili olarak şikayet olmadığından, söz konusu olay İlçe İnsan Hakları Kurulu'nun gündemine de alınmamıştır. Çocukların yaşları basında iddia edildiği gibi 14 ve 15 değildir. Biri 16 diğeri de 17 yaşındadır. 15 yaşından büyük olmalarından dolayı gözaltına alınmalarında bir hukuki engel yoktur. Ancak ifadelerini kolluk kuvvetleri değil sadece savcı almıştır. İfade alma işlemi savcılıkta ve avukat gözetiminde olmuştur. Bu çerçevede herhangi bir hukuka aykırılık söz konusu değildir."

Heyet tarafından ilgili polis memurları hakkında idari soruşturmanın başlatılıp başlatılmadığının sorulması üzerine ilçe kaymakamı, 2 Haziran'da izne ayrıldığından iddialarla ilgili olarak adı geçen polis memurları hakkında idari soruşturmanın, yerine bakan görevli tarafında başlatılmadığını ve kendisinin göreve geldiğinde ise idari soruşturma için bir aylık süre dolduğundan soruşturma başlatılmadığını belirtti. Ayrıca Heyetimiz, laf atıldığı iddia edilen Atatürk İlköğretim Okulu öğretmeni Güneş KOÇALI'yle görüşmek istemiş, öğretmenin izinde olması nedeniyle görüşme mümkün olamamıştır.

Emniyet Amiri Vekili Aydın ÖZDOĞAN'la Görüşme:

Heyetimiz, kaymakamlıktaki temaslarını tamamladıktan sonra olayla ilgili olarak görüşme yapmak üzere Hani Merkez Polis Karakoluna giderek Emniyet Amiri vekili Aydın ÖZDOĞAN'ı ziyaret etmiştir. ÖZDOĞAN, olayı özetle şu şekilde anlatmıştır:

“Müslüm OKÇU ve Bedri Dukkuz 22 Nisan 2003 tarihinde Atatürk İlköğretim Okulu öğretmeni Güneş KOÇALI'ye okul çıkışı Zazaca küfür etmişler. Bu olaydan iki hafta önce de aynı kişiler tarafından öğretmene sataşma olayı olmuş. Sözü geçen çocuklar daha önce bu okulda öğrenci oldukları ve okumayıp okulu bıraktıkları için adı geçen öğretmeni tanımaktadırlar. Öğretmenin şikayeti üzerine savcıya bilgi verdik. Savcı, çocukların daha önceleri yaptıkları vukuatları da göz önünde bulundurarak çocukları nezarethaneye atmamız talimatını verdi. Biz de bu talimat uyarınca çocukları 23 Nisan akşamı gözaltına aldık. Çocukların ailelerine haber verdik. O tarihlerde geceleri soğuk olduğu için, ailelerine çocukları için giyecek, battaniye ve yiyecek getirmelerini istedik. Ancak aileleri, çocukları biraz da cezalandırmak amacıyla ne giyecek ne de yiyecek herhangi bir şey getirmediler. Çocukların yemek ihtiyaçlarını biz kendi imkanlarımızla temin ettik. İddia edildiği gibi çocukların nezarethanede ifadeleri alınmadı. Çocuklar 24 Nisan günü öğleye doğru Adliyeye çıkarıldılar. İfadelerini, Diyarbakır Barosundan gelen avukat huzurunda savcıya verdiler. İfade verme sonrası çocuklar savcı tarafından serbest bırakıldılar. Daha sonra polis memurları, nezarethaneden gelen koku üzerine yaptıkları incelemede, nezarethanedeki yastığa dışkı yapıldığını görmüşler. Bunun üzerine serbest bırakılan çocukların yanına gidilip ‘Dışkıyı siz mi yaptınız, niçin yaptınız?’ diye sorulmuş. Onlar da dışkıyı, öğretmenin kendilerini şikayet etmelerine sinirlenerek yaptıklarını söylemişler. Bunun üzerine çocuklar tekrar nezarethaneye getirilerek yarım saat kadar nezarethanedeki dışkı temizletirilmiş ve tekrar serbest bırakılmışlardır.”

Heyetimizin ilgili polis memurları hakkında soruşturma yapıp yapılmadığını sorması üzerine Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü tarafından bir soruşturmanın yürütüldüğü belirtildi. Ayrıca soru üzerine çocukların dövülmediği ve kafalarına telsizle vurulmadığı ifade edildi.

Nezarethane İncelemesi:

Çocukların kaldığı nezarethanede Heyetimiz incelemelerde bulunmuştur. Polis Merkezinde iki tane nezarethane bulunmaktadır. Nezarethaneler binanın bodrum katında olup üç tarafı duvarlarla çevrilidir. Bir tarafında ise tamamen demir parmaklıklar vardır. Nezarethanenin boyutları standartlara uygundur. Nezarethane içerisinde orta halli iki kişilik bir araç koltuğu ve bir tane de iki tarafı duvara yaslı yatak bulunmaktadır. Ayrıca yatak üzerinde bir tane battaniye mevcuttur.

Nezarethanenin tabanı halifleks ile kaplıdır. Tutukluların su ve tuvalet ihtiyacını karşılayacak tuvalet ve lavabo nezarethane içerisinde olmayıp, koridorun sol tarafında bulunmaktadır. Ancak koridora giriş kilitli tutulmaktadır. Su ve tuvalet ihtiyacının her saat başı görevliler tarafından yapılan kontrollerde giderildiği belirtildi. Ayrıca herhangi bir acil ihtiyaç durumunda, demir parmaklıklara vurulduğunda görevli polis memurunun çok rahat duyarak aşağıya inebildiği de olabilmektedir.

Heyetimiz, nezarethane şartlarının standartlara uygun olduğunu gözlemlemiştir.

Nezarethane Defteri İncelemesi:

Heyetimiz çocukların kayıt işlemlerinin yapıldığı nezarethane defterini incelemiştir. Nezarethane defterinde çocuklarla ilgili olarak şu bilgiler bulunmaktadır.

Hani nüfusuna kayıtlı, Mahmut ve Nedret oğlu, 1987 doğumlu Müslüm OKÇU Merkez Mahallesinde 23.04.2003 tarihinde saat 14.20'de sözde sarkıntılık iddiasıyla gözaltına alınmıştır. Ayrıca nezarethane defterinde ilgilinin babasına haber verildiği, Barodan avukat temin edildiği, Cumhuriyet Savcısı Ercan GÜMÜŞ'e haber verildiği, 'Darp ve cebir izi yoktur' diye girişte ve çıkışta rapor alındığı ve eşyalarını ilgilinin teslim aldığı bilgileri mevcuttur.

Hani nüfusuna kayıtlı Mahmut ve Sabiha oğlu, 1986 doğumlu Bedri DUKKUZ Merkez Mahallesinde 23.04.2003 tarihinde saat 14.20'de sözde sarkıntılık iddiasıyla gözaltına alınmıştır. Ayrıca nezarethane defterinde ilgilinin dayısına haber verildiği, Barodan avukat temin edildiği, Cumhuriyet Savcısı Ercan GÜMÜŞ'e haber verildiği, 'Darp ve cebir izi yoktur' diye girişte ve çıkışta rapor alındığı ve eşyalarını ilgilinin teslim aldığı bilgileri mevcuttur.

Polis Memuru Ergin ŞAHİN ile Görüşme:

Heyetimiz, olayla ilgili olarak çocukları gözaltına alan polis memuru Ergin ŞAHİN'le polis merkezinde görüşmüştür. Ergin ŞAHİN olayla ilgili olarak Heyetimize özetle şu bilgileri aktarmıştır:

"Nisan ayının 22 sinde Atatürk İlköğretim Okulu öğretmeni Güneş KOÇALI'nin şikayeti hakkında savcıya, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarında bilgi verdik. Talimat üzerine çocukları gözaltına aldık. Doktor raporu alındı. Nezarethane defterine çocukların giriş işlemleri yapıldı. Ailelerine haber verildi. Çocukların yaşları küçük olduğu için ifadelerini almadık. Savcı bey çocukların bir gece nezarethanede kalmaları talimatını verdi. Çocukların ailelerine haber vererek giyecek, yiyecek ve benzeri şeyler istedik. Aileleri bu isteklere olumsuz cevap verdiler. Bunun üzerine Polis Merkezinde kalan bekar arkadaşlardan battaniye temin ettik. O zamanlar havalar soğuktu. Lokantadan yemek getirttik. Çocukların daha önceden hırsızlık ve karşılıklı darp gibi vukuatları bulunmaktadır. Saat akşam on bir gibi nezarethaneye inilerek çocukların su ve tuvalet ihtiyaçları soruldu. Yastığı ben temin ettim. Arabamda evden getirdiğim bir yastık vardı. Yastık bulamayınca yastığı getirdim ve çocuklara verdim. Sabah sekizde nezarethaneye indiğimde çocuklar uyuyorlardı. Rahatsız etmemek için uyandırmadım. Daha sonra saat dokuzda tekrar aşağıya inerek çocukları yukarı çıkarttım ve gazonoda kahvaltı yaptırdım. (Dışkı meselesinin sorulması üzerine) Aşağıya indiğimde koku geliyordu. 'Niçin yaptınız?' dedim. Çocuklar da 'Moralimiz bozuldu, yaptık' dediler ve özür dileyerek dışkıyı temizlediler. Ben de 'Herkes hata yapar ama bir daha yapmayacaksınız' dedim. Daha sonra on iki, bir gibi çocukları Adliyeye çıkarttık. Diyarbakır Barosundan gelen avukat huzurunda çocukların ifadeleri alındı. Savcı serbest bırakma kararı verdi. Bunun üzerine Müslüm OKÇU'yu Özel İdare Müdürü olan amcası Mustafa OKÇU'ya, Bedri DUKKUZ'u ise dayısı Yaşar ERGİN'e teslim ettik. Olaydan sonra hiçbir problem olmadı. Olay sonrası çocuklarla çarşıda karşılaştık. Birbirimizin hallerini sorduk. İkinci defa gözaltına alma olayı olmadı. Aynı gün cam kırılma olayı oldu. Bedri diye biri kırdı dediler. Biz etrafa sorduk. Bedri ve Müslüm yapmıştır dediler. Ancak daha sonra çocuklar cam kırmayı başka bir Bedri'nin yapmış olabileceğini söylediler. İkinci defa gözaltına alma iddiası bu olayla karıştırılabilir. Ayrıca çocuklara dışkı sürme konusunu gündeme getirmeleri için telefon ve para vaadi ile baskı yapıldığı söyleniyor. Hatta bir defasında çocuklar kaçırılarak bu iddialarını kamera önünde açıklamaları istenmiştir. Ancak jandarmanın kontrol noktalarından birinde sondaj usulü ile uygulama yaptığı görülünce çocuklar bindirildikleri araçtan bırakılmışlar."

Müslüm OKÇU ve Bedri DUKKUZ ile Babaları Mahmut OKÇU ve Mahmut DUKKUZ ile Yapılan Görüşmeler:

Heyetimiz Müslüm OKÇU ve babası Mahmut OKÇU ile görüşmek için Mahmut OKÇU'nun ilçe merkezindeki terzi dükkanına giderek görüşmelerde bulundu. Bu görüşmeye Bedri DUKKUZ ve babası Mahmut DUKKUZ da katıldı.

Mahmut OKÇU olayla ilgili olarak özetle şunları anlattı:

"Müslüm 23 Nisanda gözaltına alınmış. Gözaltına alınmayla ilgili olarak kardeşime haber verilmiş. Kardeşime haber verildikten yaklaşık üç saat sonra bana haber ulaştı. Müslüm bir

gece nezarethanede kaldı. Ertesi gün serbest bırakıldı. Sonra Müslüm'ün tekrar götürüldüğünü öğrendim. Daha sonra polis memurları yanlarına dışkı yapılan yastığı da alarak Müslüm'le beraber dükkana geldiler ve Müslüm'ü teslim ettiler. Polis memurları yastığı çocukların pislettiğini söyledi. Ben de 'Kusuru bakmayın, çocukluk yapmışlar, bir yastık alayım' dedim. Onlar da ' Sağol' dediler. Kırk gün kadar sonra gazetede haber çıkmış. Sonradan duydum. İddia edildiği gibi yüzüne dışkı sürülmemişti. Davacı değiliz. ”

Bedri ve Müslüm ikinci kez polis merkezine götürülmeleri ile ilgili olarak şunları söylediler:

“Bizi bıraktıktan 2-3 saat kadar sonra okul bahçesinde top oynarken polis memurları geldi ve 'Pisliği siz mi yaptınız?, Niçin yaptınız?' dediler. Sonra bizi nezarethaneye götürdüler. Sabahleyin pisliği fark etmemişler. Pisliği temizledik. Yüzümüze pislik sürülmedi. Bir saat kadar sonra tekrar serbest bırakıldık. Yaşadığımız bu olay nedeniyle çok sarsıldık ve ağladık.”

Mahmut OKÇU'nun belirttiğine göre:

“Hani'de çalışırken başka yere tayini çıkan bir polis memuru çocuklara 'Size on milyar vereceğim, avukata konuşursanız.' demiş, çocuklar da bu sözlerin etkisinde kalarak yönlendirmeler doğrultusunda bilgi vermişler.”

Ayrıca Heyetimiz aşağıdaki sözlü ifadeleri içeren bir görüşme tutanağı tutarak dükkanda bulunan Müslüm OKÇU ve babası Mahmut OKÇU ile Bedri DUKKUZ ve babası Mahmut DUKKUZ'a imzalattırıştır:

“Öğretmene laf atma iddiasıyla 23.04.2003 tarihinde gözaltına alınan Müslüm OKÇU ve Bedri DUKKUZ, bir gün gözaltında kaldıktan sonra 24.04.2003 tarihinde doktor muayenesini müteakip Diyarbakır Barosundan gelen avukat nezaretinde savcı tarafından ifadeleri alınarak serbest bırakılmışlardır. Ancak serbest bırakıldıktan yaklaşık üç saat sonra Müslüm OKÇU ile Bedri DUKKUZ okul bahçesinde top oynarlarken, polis memurları Ergin ŞAHİN ve Hasan SEZGİN tarafından tekrar karakola götürülmüşlerdir. Sebep olarak, nezarettte kaldıkları sürede kullandıkları yastığa yaptıkları dışkının temizletilmesi gösterilmiştir. Bir saat kadar nezarettte temizletme işlemi yapıldıktan sonra kirli olan yastık da yanlarına alınarak, polis memurları Müslüm OKÇU'yu, babasının terzi dükkanında teslim etmişlerdir. Bedri DUKKUZ ise bakkal dükkanı işleten dayısı Yaşar ERGİN'e teslim edilmiştir.”

Heyetimiz ayrıca vatandaşlarla yapılan görüşmelerde çocukların yüzüne dışkı sürüldüğüne tanık olmadıklarını ama iki çocuğun ağlayarak polis nezaretinde çarşıda ailelerine teslim edilmek üzere götürüldüklerini ifade ettiler.

Sanıkların Avukatı Zülfü DÜNDAR ile Görüşme:

Heyetimiz Hani'deki incelemelerini tamamladıktan sonra Diyarbakır'a gelmiştir. Burada sanıkların avukatı Zülfü DÜNDAR ile görüşme yapılmıştır. Görüşmede özetle şu bilgileri aktarmıştır:

“Öğretmene laf attıkları iddiasıyla suçlanan Müslüm OKÇU ve Bedri DUKKUZ avukatı olarak sanıkların sorgusunda hazır bulundum. İşkence ve kötü muamele iddiası dile getirilmedi. Açılan davanın ilk duruşması için 21 Mayıs 2003'te Hani'ye gittim. Duruşmadan önce çocuklar ağlayarak bana söz konusu olayı anlattı. Ben de çocuklara olayı duruşmada anlatmalarını söyledim. Onlar da 'Tamam.' dediler. Ancak duruşma sırasında hakim açılan dava ile ilgili sorular sorduğundan çocuklar iddialarına yönelik açıklamalarda bulunamadı. Bunun üzerine olayla ilgili olarak Cumhuriyet Savcılığına ilgililer hakkında suç duyurusunda bulundum. Ayrıca olayla ilgili olarak birkaç vatandaş ve esnaf olayı gördüklerini, ancak ‘

Çocukların babaları iddialara sahip çıkmıyor; biz niye iddia edelim?' diye tanık olamayacaklarını söyledi."

Tespit ve Kanaatler:

- 1) Müslüm OKÇU ve Bedri DUKKUZ öğretmene laf atma iddiasıyla gözaltına alınarak nezarethaneye konulmuşlardır. Bu işlemler kayıt altındadır ve ilgililerin bilgileri doğrultusunda herhangi bir hukuka aykırılık söz konusu değildir. Sanıkların ailelerine bilgi verilmiştir ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 138. maddesi uyarınca da Diyarbakır Barosu'ndan avukat talep edilmiştir. Ayrıca giriş ve çıkışta doktor raporu da alınmıştır.
- 2) Olayda da sanıkların ifadeleri kolluk görevlileri tarafından karakolda değil, avukat nezaretinde savcı tarafından, savcılık makamında alınmıştır.
- 3) 2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 6. maddesine göre '15 yaşını bitirmeyen küçükler tarafından işlenen ve genel mahkemelerin görevine giren suçlarla ilgili davalara çocuk mahkemelerinde bakılır.' hükmü uyarınca çocuklar 16 ve 17 yaşlarında olduğundan bu Kanunun uygulama alanına girmez. Ayrıca basında yer alan çocukların 14-15 olduğu yönündeki iddialar asılsızdır.
- 4) Çocuklar Cumhuriyet Savcısı tarafından serbest bırakıldıktan 2-3 saat kadar sonra nezarethanedeki dışkıyı temizlemek için tekrar İlçe Polis Merkezine götürülmüşlerdir. Bu ikinci götürülmeye ilişkin karakol kayıtlarında bilgi bulunmamaktadır. Bu durum mevzuata aykırıdır.
- 5) Çocukların ellerine ve yüzlerine dışkı sürüldüğü iddiasını destekleyecek bulguya rastlanılmamıştır. Bu durumu çocuklar da belirtmişlerdir. İddiaların, olay tarihi olan 23/24 Nisan'dan kırk gün sonra 2/3 Haziran 2003'te gündeme gelmesi doğruluğunu zedelemektedir. Ayrıca çocukların el ve yüzlerine dışkı sürülerek caddede dolaştırılmalarının olaya tanıklık eden ilçe sakinleri için yeterince infial uyandırıcı olacağı düşünüldüğünde, o günlerde herhangi bir olayın çıkmamış olması ve/veya herhangi bir resmi yere şikayet yapılmamış olması iddiaların inandırıcılığına gölge düşürmektedir.
- 6) Çocukların dövüldüğü yönünde iddialar bulunmaktadır. Birinci gözaltına almada kayıtlarda bu iddiayı destekler hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Ancak ikinci gözaltı kayıt altında olmadığına bu iddianın lehinde ve aleyhinde somut bulgu (doktor raporu vb.) yoktur. Ayrıca sözkonusu iddialarla ilgili olarak Hani Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan soruşturma sonucunda polis memurları Ergin ŞAHİN ve Hasan SEZGİN hakkında takipsizlik kararı verilmiştir.

Hüseyin BAYINDIR

Kırşehir Mv.

Ahmet Faruk ÜNSAL

Komisyon Sözcüsü
Adıyaman Mv.